

NECIVTE DO NEBE, ŽIJTE NA ZEMI

Čtení: Sk 1, 1-11

Základ kázání: Est 4, 13-17

Benjamin Roll, 21. 5. 2023

Kniha Ester je zvláštní biblická kniha. Ani jednou v ní není zmíněn Bůh. A navíc si člověk si při jejím čtení připadá spíš jako ve staré pohádce.

Bylo nebylo, před dávnými časy v předaleké Persii žil král, který zapudil svou královnu – jednu z mnoha svých žen. Na její místo se shodou okolností, nedobrovolně díky úspěchu v jakési nucené celokrálovské soutěži krásy dostala dívka, sirota jménem Hadasa, které se persky říkalo Ester – hvězda. Ester vyrůstala u svého staršího příbuzného Mordokaje. A tenhle Mordokaj byl Žid. Izraelec, který se po letech v perském exilu dostal do vysokého státního úřadu. Jako Žid však v pohanské říši navzdory řadě svých osobních ústupků nikdy zcela nezapadal. Zejména se na rozdíl od všech ostatních velmožů odmítal klanět a klekat před nejvyšším královským rádcem Hamanem.

Máloco je tak křehoučké jako ego namyšlených pohlavárů a velkovezír Haman se strašlivě urazil a zároveň vyděsil Mordokajovým kariérním postupem. Jako pomstu tenhle uražený mocnář vymyslel rovnou genocidu. Vyhlazení celého Mordokajova lidu – celého židovského národa. To se bohužel Židům děje až moc často... Haman intrikou, pochlebováním a korupcí získal od lhostejného krále jeho pečeť a souhlas k vydání potřebných zákonů pro svou věc – pro rozeslání příkazů k pogromům. Chytře to vymyslel. Neposlal armádu. Prostě vyhlásil toleranci pro všechny, kdo se do pogromu pustí a odměnou nechť je každému naloupený židovský majetek. A později ještě nechá připravit kůl, kam by pověsil svého soka Mordokaje. Jenže tento pradávný antisemita svůj nápad na perskou variaci konečného řešení nedomyslel. Nevěděl totiž o původu nové královny Ester.

Kniha Ester je zvláštní biblická kniha. Ani jednou v ní není zmíněn Bůh. Jako by v ní snad Boha ani nebylo?

Prvním čtením ze Skutků apoštolských jsme si připomněli čtvrté sváteční nanebevzetí Ježíše Krista – událost, která nás symbolicky upozorňuje, že Bůh ani v podobě vzkříšeného Krista není v naší moci. Není s námi fyzicky přítomen. Nemůžeme si ho přivlastnit, ohánět se jím a ukazovat ho všem na odiv. Nemáme ho na dosah ruky. Jak zaznělo v první písni: *„do Boží slávy vstoupil Pán, však tady vládne nepoznán.“*

„Co tu stojíte a civíte do nebe?“ probral Boží posel zasněné apoštolů. Připomněl jim jejich odpovědnost a jako by dodal: *„Žijte na zemi a jděte do světa, mezi lidi, jak vám přikázal Ježíš ... To za vás nebesa dělat nebudou!“*

No a právě nějak takhle je Bůh přítomen i v tom prastarém příběhu královny Ester. Mordokaj propadl zoufalství, ale nezůstal civět do nebe. Vydal se za svou schovankou: *„Kdo ví, Esterko? Třeba jsi dosáhla královské hodnosti právě pro tuto chvíli.“*

Ester je sice královna, jenže to ve starověkém mužském světě zas tolik neznamena. Jak ukázal život její předchůdkyně i královna se snadno stane obětí chlapských rozmarů. Pochopitelně má Ester strach. Přijít bez pozvání za perským králem znamená dokonce i pro královnu riziko trestu smrti. Proto prosí Mordokaje, ať se za ní všichni Židé postí – tedy vlastně modlí. Ester prosí o modlitební podporu a i takto je vlastně v jejím příběhu přítomen Bůh, aniž by se výslovně projevil nebo o něm padla jakákoli konkrétní zmínka.

Každý z nás se nachází v nějaké roli. Každý z nás obdržel mnohá obdarování. Každý z nás nese odpovědnost za stav světa a je na každém jednom z nás, jak svá obdarování a svou roli využijeme pro naplnění Boží vůle v něm a zda rozpoznáme chvílky, kdy skutečně můžeme něco změnit.

O Ester se především dozvídáme, že byla překrásná, že si jí každý hned oblíbil a že byla vybrána za královnu. Ani o jednu z těch věcí se sama nijak zvlášť nezasloužila. Stejně jako se nikdo jiný nezasloužil o to, že je mu dána inteligence, umělecký talent, milující a navíc dobře zajištěná rodina, dobré zdraví, síla či jemné vystupování. I skrze

obdarování je v příběhu Ester, ale také v našem světě přítomen Bůh. Ester svou krásu i svou schopnost zalíbit se druhým rozvíjela, starala se své dary a využila je dobře. Král nečekanou a nezvanou návštěvu nezavrhl a místo toho jí slíbil splnit jakékoli přání.

Ester na to nereagovala prvoplánově, ale moudrými postupnými kroky dosáhla svého cíle. Nejprve sice ještě podpořila projevy královny přízně ke zloduchu Hamanovi. Pořádáním několika exkluzivních hostin jen pro krále a Hamana napomohla ke zbytnění vezírova ega. Nakonec jej však usvědčila z jeho zlovolných plánů.

Haman chtěl přece zahubit i ji – královu oblíbenkyni! Ester teprve v tento moment odhaluje svůj původ. Přiznává se ke svému národu. Jak trefně píše Jana Šrámková ve svém komentáři: „dobrovolně se připsala na seznam transportu.“

„Králi! Tvým jménem jsem odsouzena k záhubě! Jestliže mám tvou přízeň, daruj mi život! A jestli ho daruješ mě, daruj ho i celému mému lidu. Byli jsme prodáni na smrt. Ty to však můžeš zastavit!“

Ester si namalovala terč na vlastní čelo. Mohla by se tvářit, že k Židům nepatří. Mohla by svůj původ zkusit zapřít. Ale pomohlo by to něčemu? Jak jsme před chvílí slyšeli v biblickém čtení, Mordokaj Ester upozornil: „Nemysli si ... mlčením se nezachrániš. Pro židovský národ jako celek budoucnost existuje. Dřív nebo později záchrana přijde. Ale pro tebe už může být pozdě...“

To je další moment přítomnosti Boha v příběhu Ester. Mordokaj nepochybuje o naději. Nepochybuje tom, že jeho lid přežije. Nepochybuje o tom, že jednou pomoc přijde, byť by pro něj i Ester bylo pozdě. Jsme přece v Božích rukou, mohl by Mordokaj dodat. Právě toto vědomí, dává sílu jednat už teď. Právě tato víra v Boží přízeň nám dává možnost nepromarnit svůj čas a život. Právě přesvědčení o *přicházejícím osvobození odjinud* nám dodává odvahu na něm pracovat už nyní.

A dodalo odvahu i Ester. Odvahu ztotožnit se s ohroženou menšinou. Přiznat se a přidat se k těm, kdo jsou odsouzeni na smrt a zastat se jich. Ester je jedním z obrazů hrdinek a hrdinů dějin, kteří v klíčové chvíli nemlčeli. Právě tehdy, právě v takovém jednání

promlouvá Bůh. Bůh, který se ztotožňuje s ohroženými a slabšími. Bůh, který vyslyší volání o pomoc a dodává odvahu jednat už teď a zachránit mnohé před zbytečnou smrtí.

Kniha Ester je divná biblická kniha. Ani jednou v ní není zmíněn Bůh a přesto je přítomen. To on přece zachraňuje. To on vyslyšel úpění svého lidu. Jen to není vidět prvoplánově. Bůh chce, aby lidé přestali civět do nebes a sami vyšli do světa zastat se života, pravdy a svobody. Tehdy v Persii se to podařilo.

Příběh Ester by mohl končit oslavnou zmínkou o záchraně před genocidou. Jenže on pokračuje ještě výčtem krutostí, které potkaly všechny ty perské nepřátele židovského lidu. Kdo jinému kůl staví, sám na něm visí. Kdo jinému pogrom chystá, sám mu propadá? Čekali bychom v Bibli milosrdnější závěry. Jenže je dobré vzít v potaz celou komplexnost situace. Rozběsněný dav lačnicí po krvi ve všech koutech obrovské říše už dost možná nešlo zastavit královskými dopisy. Poslední Esteřino přání tedy znělo tak, aby Židé dostali povolení k obraně. Obraně, se zbraní v ruce, obraně tvrdé a beztrestné. Kruté popisy vyvražďování a loupení v závěru knihy Ester zní uším dnešních evropských křesťanů a humanistů nepříjemně. Naším uším to zní nepříjemně. Také moc nevím co s tím. Nicméně si troufám navzdory kristovskému apelu na odpuštění nyní ve světle války na Ukrajině uznat smutnou potřebu v našem nedokonalém světě postiženém hříchem stále občas užívat násilí. Tehdy, když jde o záchranu více životů než kolik jich padne. Tehdy, když jde skutečně o obranu slabších a obranu svobody. Tehdy, když je cílem smíření.

Náš svět je divný svět. Jakoby v něm snad Boha ani nebylo. A přesto všechny chvíle, kdy lidé dobře využijí svá obdarování a příležitosti k zastání se druhých lidí, svědčí o tom, že Bůh promlouvá. Jakoby se teprve ve chvílích, kdy přestaneme nečinně civět do nebes, kdy začneme žít plně na zemi, plně s druhými a plně pro druhé, nebesa otevřela.